

FINDING SUITABLE FINANCE RESOURCES FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN TURKEY

Halis KALMIŞ*

Abstract

Small and Medium Enterprises (SME) occupy an important place in the economic and social field of Turkey in term of value added, production and the number of employees. SME's access to suitable finance has great importance to starting up and expanding enterprises. In Turkey in the process of transition to the European Union (EU), there is lack of capital for SME's in term of quality and quantity. In Turkey, therefore access to suitable finance is a major hurdle for SME's. In order to access to suitable finance, government of Turkey must find resources of suitable funds.

The aim of this study is to indicate how to find resources of suitable finance for SME's in Turkey.

TÜRKİYE'DEKİ KOBİ'LERE UYGUN FİNANSMAN KAYNAKLARININ SAĞLANMASI

ÖZET

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) yaratılan katma değer, üretim ve istihdam vb. bakımından Türkiye'nin ekonomik ve sosyal alanında önemli bir yer işgal etmektedirler. KOBİ'lerin uygun ve zamanlı finansman kaynaklarına ulaşmaları yeni kurulan ve büyüyen işletmeler açısından büyük önem taşımaktadır. Avrupa Birliği'ne (AB) geçiş sürecindeki Türkiye'de hem nitelik hem de nicelik olarak KOBİ'leri finanse edecek yeterli sermaye bulunmamaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de faaliyet gösteren KOBİ'lerin uygun finansman kaynaklarını sağlamaları temel bir sorundur. Bu sorunun üstesinden gelmek için, hükümetler öncelikle KOBİ'leri finanse edecek uygun ve zamanlı fon kaynaklarını bulmalı ve bunların rasyonel kullanımını sağlamalıdır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki KOBİ'lere uygun ve zamanlı finansman kaynaklarının nasıl bulunabileceği ve kullanılabilirliğini incelemektir.

1. GİRİŞ

Günümüzde işletmelerin büyük çoğunluğunu küçük ve orta boy işletmeler (KOBİ) oluşturmaktadır. Büyük firmalara göre daha dinamik bir yapıya ve esnek karar alma mekanizmasına sahip olan KOBİ'ler, bu özellikleriyle istihdam yaratma potansiyelini en iyi değerlendirebilecek işletmeler olarak tanımlanmaktadır.

Özellikle küreselleşme süreci ile giderek yoğunlaşan ve bilgi ekonomisine dayalı bir kavram haline gelen rekabet, ekonomide ağırlıklı bir yere sahip olan KOBİ'lerin yapısal özelliklerinin daha iyi algılanmasını sağlayarak, KOBİ'lerin rekabet güçlerinin artırılmasına yönelik politikaların izlenmesi gereğini ortaya koymuştur.

KOBİ'lerin yapısal özelliklerini ekonomiye azami fayda sağlayacak şekilde kullanmaları, idari, yasal ve mali düzenlemeler açısından iş ortamını basitleştirici çeşitli önlemlerin uygulamaya koyulmasını gerektirirken, aynı zamanda işletmelerin rekabet

* Yrd. Doç. Dr. Halis Kalmış, ÇOMU, Biga İİBF.

gücünün artırılması kapsamında araştırma-geliştirme, mesleki eğitim ve diğer alanlarda da destek sağlayıcı önlemleri gerekli kılmaktadır.

KOBİ'lerin faaliyette bulunan işletmelerin yaklaşık %99'unu oluşturduğu AB'de, ekonomik büyüme, rekabet edebilirlik ve istihdam yaratılmasının teşvik edilmesinde KOBİ'lerin temel unsur oluşturduğu tüm üye devletlerce kabul edilmekte; işletme politikası KOBİ'lerin ihtiyaçlarını ve karşılaştıkları sorunları dikkate alarak rekabet edebilirliklerini güçlendirecek şekilde yapılandırılmakta ve bu doğrultuda çeşitli mekanizmalar uygulamaya konulmaktadır.

Türkiye, AB ile Gümrük Birliği'ni tamamlayarak ekonomik açıdan sanayi mallarında Tek Pazar'ın bir parçası haline gelmiş; 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde gerçekleştirilen Helsinki Zirvesi ile aday ülkeler kapsamına alınmıştır. Türkiye AB ilişkilerinde varılan bu aşama ile taraflar arasındaki çok yönlü entegrasyon giderek yoğunlaşacaktır. Yapıları itibariyle ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenen, yeniliklere daha kolay uyum sağlayabilen ve bireysel girişimciliği yönlendiren KOBİ'ler ise, bu özellikleriyle söz konusu entegrasyon hareketi çerçevesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Bu bağlamda Türk KOBİ'lerinin rekabet güçlerinin geliştirilmesi ve AB'deki potansiyel ortaklarıyla ülke ekonomisine çok daha fazla katkı sağlayacak girişimleri değerlendirme olanağının sağlanması büyük önem kazanmaktadır.

Yapılan akademik çalışmalarda, KOBİ'lerin en önemli sorununun finansman olduğu ortaya çıkmaktadır. Finansman sorunu, hem yatırım hem de işletme sermayesi konusunda ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, pazarlama faaliyetleri, nitelikli personel istihdamı ve teknoloji geliştirme gibi bir çok konuda yaşanan sorunların kaynağında finansman sorunu yatmaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansman sorunu kamunun sürekli borçlanma ihtiyacından kaynaklanan enflasyon ve yüksek faiz nedeniyle daha da önem kazanmaktadır. Yaşanan ekonomik ve mali krizler, KOBİ'leri finanse edecek kaynaklarının erimesine yol açmıştır. AB adaylık sürecinde, KOBİ'lerin rekabete hazırlanmaları ve bu bağlamda ekonomik ve sosyal yaşamdaki işlevlerini yerine getirmeleri için uygun finansman kaynaklarının sağlanması veya finansman kaynaklarının sağlanabilme ortamının yaratılması gereklidir.

KOBİ'lerin farklı finansman ihtiyaçlarını karşılayabilme ortamının yaratılması, çeşitli finansman araçlarının geliştirilmesi ve uygulama alanı bulması ile mümkündür. Bu da, ekonomideki karar vericilerin bilinçli ve planlı düzenleme ve uygulamaları ile mümkündür.

2. Genel Olarak KOBİ'ler

2.1. KOBİ'lerin Tanımı

KOBİ'lerin kapsamı ülkeden ülkeye ve aynı ülkedeki farklı kurumlara göre değişmektedir. Bu nedenle, ortak bir KOBİ tanımı yapılamamaktadır. KOBİ'ler istihdam ettikleri personel sayısı, satış hacmi, sabit sermaye ve makine parkı değeri, tüketilen enerji miktarı, kapasite düzeyi, katma değer, piyasa payı ve kar büyüklüğü gibi bir çok ölçüt kullanılarak tanımlanabilmektedirler. Bunlardan en yaygın kullanılan ölçüt istihdam edilen personel sayısıdır. Buna ek olarak yatırılan sermaye ve satış hacmi ölçütleri de önemli ölçüde kullanılmaktadır (Sarıaslan, 1996: 4) .

Türkiye'de KOBİ'lerin tanımı kurumlara göre farklılık arz etmekle birlikte, KOSGEB'e göre 1-50 arası işçi çalıştıran işletmeleri küçük, 51-150 arası işçi çalıştıran

işletmeleri orta ölçekli olarak tanımlamaktadır. Ancak Türkiye’de kayıt dışı ekonominin boyutu göz önüne alındığında, bu ölçüte göre belirlenecek kapsam sağlıklı olmayabilir. Türkiye Halk Bankası hem personel sayısı hem de sabit yatırım tutarını esas alan bir kapsam belirlemiştir.

Genel olarak, KOBİ’ler faaliyet alanında ve hedef pazarında hakimiyeti olmayan, bağımsız olarak kurulan ve işletilen, değişen koşullara ve talebe çabuk uyum sağlayan işletmeler olarak tanımlanabilir.

2.2. KOBİ’lerin Ekonomideki Yeri ve Önemi

Türkiye’de, KOBİ’ler ülkenin ekonomik ve sosyal yapısı içinde önemli bir role oynamaktadırlar. Bu rolleri istihdam, üretim ve yaratılan katma değer alanlarında ön plana çıkmaktadır. KOBİ’ler genelde faaliyet gösterdikleri ülke ekonomisi içerisinde önemli bir paya sahiptir. KOBİ’lerin Türkiye’de ve gelişmiş iki ülkedeki durumu bazı kriterlere göre aşağıdaki gibidir (Vizyon; 2001, s.10; Kalmış ve Yelkikalan, 2001:6):

- KOBİ’lerin toplam işletmelere oranı ABD’de %97.2, Almanya’da %99.8 ve Türkiye’de %98.8’dir.
- İstihdam oranı ABD’de %50.4, Almanya’da %64 ve Türkiye’de %52.42’dir.
- Yatırım payı ABD’de %38, Almanya’da %27.8 ve Türkiye’de %6.5’dir.
- Üretim payı ABD’de %36.2, Almanya’da %50 ve Türkiye’de %37.7’dir.
- İhracat payı ABD’de %32, Almanya’da %31.1 ve Türkiye’de %8’dir.
- Verilen kredi payı ABD’de %42.7, Almanya’da %35 ve Türkiye’de %3-4’tür.
- Türkiye’de yaratılan katma değerde ise KOBİ’lerin payı % 27.3’tür (Küçükçolak; 1997: 14).

2.3. KOBİ’lerin Özellikleri

Yukarıdaki bilgiler göz önüne alındığında, ülkelerin ekonomisi için KOBİ’lerin stratejik önemi yadsınmaz. Bu stratejik önem üretim, rekabet, istihdam ve yeni iş yaratma vb. alanlarda daha çok ön plana geçmektedir. KOBİ’lerin önemi sahip oldukları özellikler veya ekonomiye sağladıkları yararlarla saklıdır. Bu özellikleri genel olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir (Kosgeb.gov.tr/kos.htm):

- **Daha az yatırımla daha çok üretim ve ürün çeşitliliği sağlamaktadır,**
- **Daha düşük yatırım maliyetleriyle istihdam imkanı yaratmaktadır,**
- **Yapıları itibariyle ekonomik dalgalanmalardan daha az etkilenmektedir,**
- **Talep değişikliklerine ve çeşitliliklerine daha kolay uyum gösterebilmektedir,**
- **Teknolojik yeniliklere daha yatkındır,**
- **Bölgelerarası dengeli kalkınmayı sağlar,**
- **Gelir dağılımındaki çarpıklıkları asgariye indirir,**
- **Ferdi tasarrufları teşvik eder, yönlendirir ve hareketlendirir,**
- **Büyük sanayi işletmelerinin vazgeçilmez destekleyicisi ve tamamlayıcısıdır,**
- **Politik ve sosyal sistemlerin denge ve istikrar unsurudur,**
- **Demokratik toplumun ve liberal ekonominin ana sigortalarından biridir.**

Son zamanlarda meydana gelen ve birbirini etkileyen teknolojik, ekonomik ve sosyal yaşamadaki gelişmeler büyük ölçekli işletmelere oranla KOBİ’leri önemli ölçüde etkilemiştir. Bu etki hem olumlu hem de olumsuz olmuştur. Olumlu etki, KOBİ’lerin yapıları gereği gelişmeler karşısında sağladıkları üstünlükler olarak yansımıştır. Olumsuz

etki ise, gelişmeler karşısında KOBİ'lerin yaşadıkları yetersizlik veya dezavantajlardır. Aşağıda büyük işletmelere oranla KOBİ'lerin üstünlükleri ve yetersizlikleri kısaca ele alınmıştır.

2.4. KOBİ'lerin Üstünlükleri ve Yetersizlikleri

2.4.1. KOBİ'lerin Üstünlükleri

Aslında sağlıklı bir yapıya sahip KOBİ'ler, her ekonomi için vazgeçilmez unsurlardır. Bu işletmelerin özellikle büyük işletmeler karşısındaki kuvvetli ve sonuçta ülke ekonomisi için yararları şöylece sıralayabiliriz (MERİH, 2001:2; www. eylem.com):

Tüketici Tercihlerine Daha Esnek Bir Yaklaşım; tüketici yada müşteriye daha yakın olma ve daha yoğun biçimde müşteriye yönelik olarak çalışan KOBİ'ler, bu tercihleri hemen algılayıp üretim süreci de gerekli değişiklikleri hızla yaparak karşılamaya çalışırlar. Çevresel koşullardaki değişikliklere olan tepki ve esneklik dereceleri büyük ölçekli firmalara göre daha yüksektir.

Yeniliklere Daha Yatkın Olunması; Büyük ölçekli firmalara göre KOBİ'ler her düzeyde tepe yönetimine yakın olmaları, onların tepe yönetim sorunlarını daha kolay anlamalarına ve buna bağlı olarak hemen pazarlanabilir, teknik yeniliklerde bulunabilmelerine yol açar.

Teknik Yeniliklerde Daha Fazla Verimlilik; KOBİ'ler, aynı mali harcama ile büyük işletmelere oranla daha fazla teknik yeniliklerde bulunabilmektedir. Her bakımdan büyük ölçekli işletmelerin tamamlayıcısı ve yardımcısı olabilen KOBİ'ler teknik alandaki düşünce ve uygulamaları, ilk defa ortaya koyarak bunları daha da geliştirmek ve işlemek üzere büyük ölçekli işletmelere sunabilmektedir.

Çalışanlarla Daha Yakın İlişki; büyük ölçekli işletmelere oranla orta ve küçük ölçekli işletmelerin sahip ve / veya yöneticileri, işyerinde işveren-işgören ayırımı yapmadan, çalışanıyla yakın ilişki içinde bulunmakta, çift yönlü iletişim sağlanmakta, aile duygusu ve birbirine karşılıklı güven geliştirmekte, kararların genelde birlikte alınıp ortak hareket edilmesi, çalışmaların motive olmalarına ve firma ile özdeşleşmelerine yol açar. İlişkilerdeki bu yakınlık sonuç olarak, kalite ve verimliliği yükseltmektedir.

Ferdi Tasarrufların Teşvik Edilmesi; Büyük ölçekli firmalara oranla, KOBİ'lerin kaynak temininde yabancı kaynak yerine öz sermayeye başvurmaları ve işlerini büyütmeleri için öz sermayelerini artırma durumunda kalmaları, bu firmaların üretim sonucu elde edilen net karlarında tüketim yerine yatırım harcamalarına gitmelerine yol açmaktadır.

Daha Yüksek Oranda İstihdama Katkı; KOBİ'lerde bir kişi istihdam etmek için gerekli olan yatırım harcaması, büyük firmalara oranla 1/3 kadar daha az olduğundan, KOBİ'lerin desteklemesi aynı zamanda ülkedeki işsizliğin azaltılması anlamına gelmektedir.

Büyük Firmaların Tamamlayıcısı Olmak; günümüz ekonomik hayatının temel gerçeklerinden biri de hiç kuşkusuz küçük, büyük farkı gözetmeden tüm firmalar arasındaki bağımlılıktır. Çoğu ülkelerde birçok KOBİ büyük ölçekli firmaların yan sanayicisi yada taşeronu durumundadır.

Rekabetin Tescil Edilmesi; mal ve hizmet piyasalarında KOBİ'lerin sayısının artması, büyük ölçekli firmaların piyasa paylarının ve güçlerinin azalmasına ve burada da rekabetin yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Rekabetin yoğunlaşmasıyla da kalite ve verimlilik yükselmekte, teknik yenilikler hızlanmakta, kaynaklar etkin kullanılmaktadır.

2.4.2. KOBİ'lerin Zayıflıkları

KOBİ'lerin yukarıda sıralanan kuvvetli yönlerine karşılık, bu işletmelerin kendi bünyelerinden kaynaklanan yapısal nitelikte zayıf yönleri de bulunmaktadır. Önemli zayıf yönleri şöyle sıralanabilir (ÇETİN,1996:91; MERİH:2001: 3):

Finansman ; KOBİ'lerin sermaye yapısı aslında büyük ölçekli firmaların yapısına oranla sağlıklı değildir. Ne var ki genellikle kendi öz kaynakları teminat vermeye yetmediği ve bu bakımdan kaynak verenlere yeterli teminat veremedikleri için, gerek sermaye piyasasından gerekse bankalardan dış kaynak bulmaları oldukça sınırlı düzeyde olmaktadır. Ayrıca bu firmaların yatırım harcamaları özellikle de, teknik gelişme harcamaları için belli bir fona sahip olmamaları da etkinliklerini azaltmaktadır.

Yönetim ve Organizasyon; Sürekli değişen piyasa koşulları ve teknolojiler karşısında gerekli olan teknik ve mesleki bilgiye sahip ve/ veya yöneticilerin yeterli ölçüde sahip bulunmaması yada yetişememeleri doğru karar vermelerini güçleştirmektedir. İşletme sahip ve/veya yöneticilerine piyasa verilerinin doğru hızla akıcı ve zamanında ulaşması çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Hatta bazı KOBİ sahipleri, iyi değerlendirildiği takdirde, bilginin önemli bir girdi olabileceğini kavrayamamaktadır.

Pazarlama; KOBİ sahipleri genellikle teknik ve mesleki bilgi ve beceriye sahip oldukları kadar, ticari ve pazarlama bilgisine sahip değildirler. Günümüzde pazarlama faaliyetinin; tüketici istek ve gereksinimlerini sürekli olarak araştırılıp yerine getirilmesi temeline yenilik olduğu ve bu temelin üretim, finansman ve yönetim hatta muhasebe gibi diğer işletme fonksiyonlarını da yönlendirmesi gerektiğini kavrayamayan, birçok KOBİ piyasadan çekilmek zorunda kalmaktadır.

Üretim; yabancı kaynak sağlanmasındaki güçlükler yanında öz sermayenin de arzulanan iş hacmine göre yetersiz kalması, KOBİ'lerin piyasa kredisi ile yüksek fiyatla girdi temin etmelerine, dolayısıyla üretim maliyetlerinin yüksek olmasına yol açılmaktadır. Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde, yeterli ham ve yardımcı madde stoğu yaparak istenilen üretim hacmini gerçekleştirip yüksek satış gelirin e ulaşamayan KOBİ'ler güçlerini giderek yitirebilmektedirler.

Öte yandan içinde buldukları finansal zorluklar nedeniyle de, modern makine parkına sahip olmamaları, hammaddeye kolay ulaşamamaları, kalifiye eleman ve alt yapı yetersizliği gibi nedenler üretimin kaliteli ve verimli yapılmasını engellemektedir.

Personel; KOBİ'lerde belli başlı işletme fonksiyonları için, uzman personelin sağlayamamaları ve personel alımında firma sahibinin cimri davranması, firma faaliyetlerinin yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

İşyerinde çalışanların genel olarak her işi yapması, bazen yeni ürün ve teknolojiler karşısında mevcut personelin bilgi seviyesinin yetersiz kalmasına yol açmakta ve bu açığın giderilmesi için personelin eğitimine ağırlık verilmesi, çoğu kez KOBİ'lerin olanaklarını aşabilmektedir.

Muhasebe ve Hesap İşleri; finansman, üretim, pazarlama gibi temel işletme fonksiyonlarının dengeli ve eksiksiz yerine getirilebilmesi bu firmaların sağlıklı muhasebe ve hesap işleri sistemine sahip olmalarına bağlıdır. Ancak KOBİ'ler bu konuyu ihmal etmekte muhasebe sistemine, devlete karşı olan yükümlülüğün yerine getirilmesi gözü ile bakmaktadırlar. Muhasebe verilerinin incelenip ilgili firma için değerlendirilmesi

yapılmamakta, muhasebe ile ilgili vergi ve diğer mevzuatlar yeterince izlenmediğinden, hatalar yapılmakta, piyasa değişikliklerinin gerisinde kalınmaktadır .

Teknoloji ve Bilgi Akımı; büyük işletmelere oranla KOBİ'lerin müşteriye yada tüketiciye daha yakın olmaları nedeniyle, onların sorunlarını keşfedip teknik yeniliklerde bulunma potansiyeli daha yüksektir. Ancak bu potansiyelin harekete geçirilmesi için hızlı, doğru, açık ve zamanında verilere ulaşılabilinmeli ve bu veriler işlenip işletme için değerlendirilmelidir. Oysa uygulamaya bakıldığında birçok KOBİ için sözkonusu bilgilerin yeterli ölçüde ve zamanında sağlanamaması yanında piyasa verilerindeki değişikliklere karşı tepki ve esneklik derecesinin düşük olduğu; bilginin, önemli bir üretim girdisi olarak değerlendirilmediği görülmektedir.

3. KOBİ'lerin Finansal Sorunları ve Uygun Finansman Kaynaklarının Sağlanması

3.1. KOBİ'lerin Finansal Sorunları

Yapılan akademik çalışmalarda ve ilgili kurumların yayınlarında , KOBİ'lerin en önemli sorununun finansman olduğu ortaya çıkmaktadır. Finansman sorunu, KOBİ'lerin yatırım ve işletme sermayesi, pazarlama faaliyetleri, nitelikli personel istihdamı ve teknoloji geliştirme gibi bir çok konuda ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren KOBİ'lerin finansman sorunu enflasyon ve kamunun sürekli borçlanma ihtiyacından kaynaklanan yüksek faiz nedeniyle daha da önem kazanmaktadır. Yaşanan ekonomik ve mali krizler, KOBİ'lere sağlanacak finansman kaynaklarının erimesine yol açmıştır. AB adaylık sürecinde, KOBİ'le-rin rekabete hazırlanmaları ve bu bağlamda ekonomik ve sosyal yaşamdaki işlevlerini yerine getirmeleri için uygun finansman kaynaklarının sağlanması veya finansman kaynaklarının sağlayabilme ortamının yaratılması gereklidir.

TUSİAD tarafından yapılan bir anket çalışmasında imalat sanayindeki KOBİ'lerin sorunlarının önem derecesi aşağıdaki şekilde bir dağılıma sahip olduğu saptanmıştır (Bakış dergisi, 1996: 22).

Tablo 1 : KOBİlerin Sorunlarının Önem Derecesine Göre Dağılımı

Sorunlar	Küçük Ölçekli (%)	Orta Ölçekli (%)	Büyük Ölçekli (%)
Kısa vadeli finans	30.8	33.5	32.2
Uzun vadeli finans	7.1	6.5	6.3
Personelle ilgili	26.0	17.7	16.8
Kamu hizmetleri ile ilgili	3.2	1.4	3.8
Pazarlama ile ilgili	5.1	5.5	5.8
İhracatla ilgili	2.6	6.0	9.1
İthalatla ilgili	1.9	3.1	2.9
Mesleki Kuruluşlarla ilgili	1.0	0.0	0.5
Diğer işyerleri ile ilgili	1.3	2.2	1.4
Devlet daireleri ile ilgili	4.2	3.8	2.9
Belediyelerle ilgili	3.2	4.8	1.9
Dünya konjonktörü ile ilgili	0.3	1.2	2.4
Üretimle ilgili	9.3	11.0	8.7
Yatırımla ilgili	2.2	2.4	3.4
Diğer sorunlar	1.9	1.0	1.0

Kaynak: Bakış Dergisi, "Türkiye'de KOBİ Gerçeği", Sayı:5-6, Eylül-Ekim 1996, s.22.

Tablodan da görüldüğü gibi, imalat sanayiindeki işletmelerin sorunlarının başında finansman sorunu gelmektedir. Bununla birlikte, diğer sorunların çözümü de kısmen finansman sorunlarının giderilmesine bağlıdır.

KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözümü için finansal sorunların kaynaklarının bilinmesi gerekir. İmalat sanayiindeki işletmeler için yapılan bir anket çalışmasında, KOBİ'lerin finansman sorunlarının kaynakları, önceliğine göre maliyetlerdeki değişimler, alacak tahsilatındaki gecikmeler, kredi faiz oranlarının yüksekliği ve özkaynak yetersizliği olarak sıralanmaktadır (Sarıaslan, 1996: 43).

Tablo 2: KOBİ'lerin Finansal Sorunlarının Kaynakları

Sorunların Kaynağı	Sorunların Ağırlığı (%)
Maliyet Değişkenliği	23.0
Alacak Tahsilindeki Gecikmeler	21.6
Kredi Faiz Oranlarının Yüksekliği	18.0
Özkaynak Yetersizliği	12.2
Satışların Düşüklüğü	16.6
Kredi İmkanlarının Sınırlılığı	7.4
Diğer	1.2
Toplam	100

Kaynak: Sarıaslan, Halil, “ Türkiye Ekonomisinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, TOBB yayın No: 309, Ankara, 1996, s.45.

Bu sorunların temel kaynağı makro ekonomik istikrarsızlıktır. Türkiye’de yaşanan sürekli yüksek enflasyon, mali ve ekonomik krizler, KOBİ'lerin finansman sorunlarının çözümünü güçleştirmektedir. Bununla birlikte, finansman sorunlarının farklılığı da ayrı bir zorluk olarak ortaya çıkmaktadır.

KOBİ'lerin farklı finansman ihtiyaçlarını karşılayabilme ortamının yaratılması, çeşitli finansman araçlarının geliştirilmesi ve uygulama alanı bulması ile mümkündür. Bu da, ekonomideki karar vericilerin bilinçli ve planlı düzenleme ve uygulamaları ile mümkündür. Bunlar, KOBİ'lerin önem arz eden faaliyetlerine bağlı olarak verilecek destek ve yardımlar ile bunların çeşitli faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve yapacakları yatırımlar için gereksinim duyacakları finansmanın sağlanmasıdır.

3.2. KOBİ'lere Uygun Finansman Kaynaklarının Sağlanması

Yukarıda değinildiği gibi, KOBİ'lerin başlıca sorunlarının başında finansman gelmektedir. KOBİ'lerin finansman sorununu ucuz kredi sağlayarak çözmek mümkün görülmemektedir. Bu da, hem Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve mali durum nedeniyle verilebilir kredi kaynaklarının yetersizliği hem de KOBİ'lerin farklı finansman gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, küreselleşme olgusunun yarattığı liberal ekonomik düşünce ve buna bağlı olarak oluşan rekabetçi yapı seçiciliğe dayanmayan ve devletin bürokratik yapısı içinde amacı doğrultusunda kullanılamayacak bu tür bir finansman modelinin uygulanabilirliğini imkansızlaştırır. Kredi ve faiz oranlarının devlet tarafından belirlendiği ve denetim altında tutulduğu ekonomilerde düşük faizlerle kredi alma imkanı genellikle büyük işletmeler için daha fazla olmuş ve sınırlı krediler büyük firmalara dağıtılmıştır (Sarıaslan, 1996: 57).

Ekonomiye dinamizm kazandıran KOBİ'lerin rekabetçi bir yapıya kavuşturulması en temel amaç olmalıdır. KOBİ'lerin finansman gereksinimlerinin giderilmesi bu temelde olmalıdır. Türkiye'nin gerçekleri, devlet kaynaklı düşük faizli kredi vermeye dayalı

finansman modellerinin uygulanmasını engellemektedir. Bunun yerine aşağıdaki koşulların sağlanması ve bu temelde çözüm bulunması daha uygun olabilecektir:

- KOBİ'lerin belirli ve çoklu ölçütlere dayalı bir ortak tanımın yapılması ve ülke genelinde KOBİ'lere yönelik uygulamalarda bu ortak tanım ve kapsamın esas alınması sağlanmalıdır.
- KOBİ'lere yönelik ayrılan fonların amacı doğrultusunda kullanılmalıdır.
- KOBİ'lerin piyasa koşullarında kredi sağlamalarının önündeki en büyük engellerin başında bankalar tarafından istenen teminat, ipotek, rehin gibi güvencelerdir. Bankalardan sağlanacak finansmanı kısıtlayıcı bu güvencelerin sağlanmasına yönelik bir ortam ve buna bağlı bir kurumsal oluşum oluşturulmalıdır.
- KOBİ'lerin farklı finansman ihtiyaçlarının çözümü amacıyla dünyanın değişik ülkelerinde KOBİ'lerin finansmanına yönelik uygulanan finansman araçlarının (risk sermayesi, factoring, leasing vb.) Türkiye'de uygulanması için gerekli yapının oluşturulması, bunların tanıtılması ve uygulanmasının teşvik edilmesi gerekmektedir.
- KOBİ'lerin sermaye piyasasından fon sağlamaları amacıyla gerekli yasal alt yapının oluşturularak, KOBİ'ler menkul kıymet borsası kurulmalıdır.
- KOBİ'lere Türkiye'nin öncelikleri göz önüne alınarak rekabetçi yapıyı destekleyecek ve ürün veya sektör temelinde destek ve yardımlar sağlanmalıdır.

KOBİ'lere uygun finansman kaynaklarının sağlanması için gerekli bu koşulların bir kısmı Türkiye'de sağlanmış, bir kısmı yeterli tanıtım yapılamadığı için yeterince uygulanamamış ve diğer kısmı da bilinmediği veya yasal alt yapının olmamasından dolayı uygulanmamıştır. Aşağıda bu koşulların önemi, Türkiye'deki durumu ve yapılması gerekenler ele alınmıştır.

3.1.1. KOBİ'lerin Çoklu Ölçüte Dayalı Ortak Bir Tanımının Yapılması

Daha önce değinildiği gibi, Türkiye'deki farklı kurumlar KOBİ'lerin kapsamını birbirinden farklı olarak belirlemektedir. Bu farklılık, KOBİ'lere yönelik uygulamaların farklı sonuçlar yaratmasına neden olabilmektedir. Örneğin, KOBİ'lere yönelik ayrılan fonların büyük işletmelere kaymasına neden olabilmektedir.

Türkiye'deki kurumların genelde tek ölçüte (istihdam edilen personel sayısı) dayalı KOBİ kapsamını belirlemesi, istihdam edilen personelin işletmeler tarafından beyan edilmesi ve bu kapsamda girişimcinin aile bireylerinin dahil edilmesi de bir takım sorunlar doğurmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'de kayıt dışı istihdamın yaygın olması da işgücüne dayalı tanımların hatalı olmasına yol açmaktadır. Örneğin 250 işçi çalıştıran bir işyeri, eğer 150 işçiyi sigortalı gösterirse büyük ölçekli olmasına rağmen orta ölçekli işletme olarak değerlendirilecektir.

KOBİ tanımı ve kapsamının tek ölçüte dayalı belirlenmesine bağlı olarak ortaya sorunların çözümü, öncelikle çoklu ölçütlere dayalı KOBİ kapsamının belirlenmesidir. Bu ölçütlerin de işletmelerin muhasebe bilgilerine dayanarak ilgili kurumlar tarafından saptanmalıdır. Bu uygulama, hem kayıt dışı ekonominin hem de kayıt dışı istihdamın

azalmasına katkıda bulunacaktır. KOBİ kapsamının belirlenmesinde kullanılacak ölçütler, aile bireyleri dışındaki işgücü sayısı, yapılan yatırım tutarı, satış hacmi, aktif toplamı, yaratılan katma değer ve ihracat tutarı olabilir. Bunlardan bir kaçını veya hepsini birlikte dikkate alınabilir.

Avrupa Birliği, KOBİ'lere yönelik uygulamaların beklenen amacına ulaşmasını sağlamak için, üye ve aday ülkelerde ortak bir tanımın yapılması girişimini 1996'da işçi sayısı, aktif toplamı ve satış hacmine dayalı bir tanımlama yaptı ve bunun tüm üye ve aday ülkelerde uygulamasını istedi. Buna göre belirlenen KOBİ kapsamı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Reppel ve Vigier, 2002: 9).

İşletme Ölçeği	Personel Sayısı	Satış Hacmi(Euro)	Aktif Toplamı (Euro)
Mikro	1- 10	2 milyon	2 milyon
Küçük	11- 50	7 milyon	5 milyon
Orta	51-250	40 milyon	27 milyon

AB üyelik sürecindeki Türkiye'nin de buna benzer bir uygulamaya yaparak, KOBİ kapsamının belirlenmesine yönelik ortaya çıkan sorunların ortadan kaldırılması gerekir.

3.1.2. KOBİ'lere Yönelik Ayrılan Fonların Amacı Doğrultusunda Kullandırılması

Türkiye'de KOBİ'lerin en yaygın finansman aracı banka kredileridir. Ancak KOBİ'lerin banka kredilerinden yararlanma oranı oldukça düşüktür. Türkiye'de KOBİ'lerin kredi hacminden yararlanma oranı 1999'da %4.82, 2000'de yaklaşık %4-6 arasındadır. 2001 ve 2002'de yaşanan mali ve ekonomik kriz bu oranların daha da azaldığı söylenebilir. Bu oranlar; ABD'de %42.7, Almanya'da % 35, İngiltere'de %27.2, Fransa'da % 48, Japonya'da % 50'dir (<http://www.turknet.com/dergi/buyukizgih/Kobilerin...>).

KOBİ'lere kullandırılan kredilerin büyük çoğunluğu KOBİ'lere ve esnaf-sanatkarlara destek sağlamak amacıyla kurulan Türkiye Halk Bankası tarafından sağlanmaktadır. Halk Bankasının KOBİ'lere kullandırdığı krediler şunlardır (<http://www.halkbank.com.tr/kobi/finans..>):

A) Halk Bankası Kaynaklı KOBİ Sanayi Kredileri

- KOBİ sanayi kredisi
- KOBİ ileri teknoloji kredisi
- İş makineleri kredisi
- Turizm kredisi
- ISO 9000 Kalite Standartları Belgesi ve CE işareti kredisi
- Fuar ve sergilere katılma kredisi

B) EXIMBANK Kaynaklı Krediler

- EXIMBANK sevk öncesi Türk Lirası KOBİ ihracat kredisi
- EXIMBANK sevk öncesi döviz KOBİ ihracat kredisi

C) Fon Kaynaklı Krediler

- KfW teşvik fonu
- Sanayileşme fonu döviz kredisi

KSF-1 özel kredi fonu
 KSF-1 çevre koruma fonu
 Orta vadeli döviz kredisi
 EPI II Sanayi çevre koruma fonu
 KOBİ teşvik fonu kredisi (Yatırımlar ve Döviz kazandırıcı hizmetler teşvik fonu)
 Türk Cumhuriyetleri fonu kredisi
 Küçük sanayi siteleri fonu
 Organize Sanayi Bölgeleri Fonu
 Taşıyıcı Kredisi
 Tabii afete maruz kalan yöreleri destekleme fonu
 Bilgisayar yazılım kredisi
 İşyeri yenileme ve edindirme kredisi
 Ürün geliştirme kredisi

Halkbank'ın KOBİ'lere kullandığı krediler 1996'da 60 trilyon TL, 1998'de 285 trilyon TL'dir. Bu limit 1999'da 600 trilyon TL olduğu ifade edilmektedir (Bilgihan; 2000:117). Halkbank'ın KOBİ'lere kullandığı kredilerin önemi büyük olmakla birlikte, işletmelere kullanılan krediler içindeki payının %4-6 olması, KOBİ'lerin finansman sorunlarına çözüm olmamaktadır. Bunun nedenleri arasında, KOBİ'lere yönelik fonların büyük ölçekli işletmelerce kullanılması, KOBİ'lerin bankalarca istenen güvenceleri sağlayamaması ve Türkiye'nin siyasi ve bürokratik yapısının yarattığı gayrı-ahlaki yapısı sayılabilir.

Halk Bankası dışındaki ticari bankalar, devletin yüksek faizli sürekli borçlanması, kredilerin geri dönüşü açısından KOBİ'lerin risk taşıması ve buna bağlı olarak istenen yüksek tutarlı güvenceler ve yüksek faiz nedeniyle KOBİ'lere kredi kullandıramamaktadır veya kullandırma oranı çok düşüktür. KOBİ'lerin finansal sorunların çözümü için Türkiye Halk Bankası, KOSGEB ve diğer ilgili kurumların alt yapısında "KOBİ yatırım bankası" gibi kurumların oluşturulması gerekir.

3.1.3. Finansal Kuruluşlarca İstenen Güvence Sorunun Çözülmesi

KOBİ'ler, ticari bankalardan serbest piyasa koşullarında sağlayabilecekleri krediler yüksek faiz oranı, vadesi ve miktarı ile ilgili sorunlarla birlikte bankalarca istenen güvenceler açısından kullanamamaktadırlar. Çünkü ticari bankalar (Halk Bankası dahil) verilecek krediden daha fazla güvence istemektedirler. İstenen güvenceler şahıs kefaleti, ipotek, ticari işletme rehni, mevduat rehni, hazine bonusu rehni, vb. teminatlardır.

Bu sorunun çözümüne yönelik olarak Türkiye'de uygulanan yaygın sistem Esnaf Kefalet Kooperatifleridir. Özellikle meslek kredileri bu kanalla verilmektedir. Bu tür krediler genellikle kısa vadeli kredilerdir. Bu kooperatiflerin alt yapısının geliştirilerek bir nevi kefalet bankacılığına dönüştürülebilir.

Bir diğer uygulama ise Kredi Garanti Fonu'dur. TOBB, TESK, TOSYEV ve MEKSA ortaklığı ve Almanya'nın GTZ kurumunun da işbirliği ile "Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma Tic. A.Ş." adlı bir kurum kurulmuştur. Fon, yalnızca Türkiye halk Bankasından alınan kredinin en fazla %80'nı kapsamak ve vadesi de 5 yılı aşmamaktadır (Sariaslan; 1996: 69). Bu çerçevede, KOBİ'lerce teminat oluşturulamaması durumunda Kredi Garanti Fonu'nun kefaleti kabul edilebilmektedir. Kredi Garanti Fonu, halen fon miktarının 5 katı kadar teminat verebilmektedir. Kredi garanti fonu, 1994 yılından 2001 yılına kadar 964 kredi için 71 milyon DM tutarında garanti vermiştir. KOBİ'lerin güvence sorununun çözülmesi, Kredi Garanti Fonu'nun fon miktarının artırılarak fonun verebileceği teminat miktarını artırmak ve bu tür yeni fonların oluşturulması için yasal, ekonomik ve

mali alt yapının oluşturulması yoluyla uygulamanın geliştirilmesi, yaygınlaştırılmasına bağlıdır.

3.1.4. KOBİ'lerin Finansmanına Yönelik Araçlar

Türkiye'nin AB adaylık sürecinde olması ve günümüzde yoğunlaşan rekabet, KOBİ'lere rekabetçi bir yapının kazandırılmasını gerektirir. Bunun için KOBİ'lerin teknolojilerini geliştirmeleri, bilgiye ulaşmaları ve katma değer yaratan ürünlerin üretilmesine yönlendirilmelidirler. Ancak bunların gerçekleştirilmesi için KOBİ'lerin gereksinim duyduğu finansmanın sağlanması gerekir. Daha önce değinildiği gibi, KOBİ'lerin finansman gereksinimlerini kredi yoluyla karşılamak mümkün değildir. Sorunun çözümü, kredi imkanlarının yaratılması ile birlikte farklı finansman araçlarının geliştirilmesi, KOBİ'lerin bu konularda bilgilendirilmesi ve yararlanmalarının teşvik edilmesi ile mümkündür. Bilinen ve KOBİ'lerin finansman gereksiniminin giderilmesine yönelik gelişmiş ülkelerde uygulama alanı bulmuş finansman tekniklerinin yasal alt yapılarının oluşturulması, var olanların yaygın uygulama alanı bulması için gerekli olan çabaların gösterilmesi gerekir. Bu tekniklerin belli başlıcaları aşağıdaki gibidir:

Risk Sermayesi : Risk sermayesi (venture capital), gelişme potansiyeli yüksek olan işletmelerin oluşumu ve faaliyete geçmesi ya da gelişme potansiyeli olan işletmeleri, özellikle teknolojik yeniliklere dönük projeleri destekleyen bir finansman yöntemidir. Bu tür yatırımlar, yüksek risk taşımakla birlikte gelecekte ortalamanın üzerinde kar sunmaları beklenir (Tuncel; 1996: 3; Zaimoğlu; 2001: 3).

Risk sermayesinde temel amaç; yüksek gelişme potansiyeline sahip ve rekabet üstünlüğü olan işletmelere uzun vadeli yatırım yapmaktır. Risk sermayesi modeli, uygulamada temelini oluşturan kurumlar fon toplayan ve bu fonları sabit sermaye yatırımlarına dönüştürmede uzmanlaşmış finans kuruluşları olan risk sermayesi şirketleridir.

Risk sermayesi şirketleri büyük şirketler, emekli fonları ve sigorta şirketleri gibi kurumlar ile yüksek gelir düzeyine sahip kişilerden uzun süreli fon toplamaktadırlar. Toplanan fonlar, kendilerine sunulan girişimci ve yaratıcı proje ya da iş fikirlerine ortaklık temelinde yatırılır. Yatırım yapılan şirket beklenen karlılık veya gelişme durumuna gelince, tezhahüstü piyasalar veya organize menkul kıymetler borsalarında halka açılmak ve blok olarak satılır. Satıştan elde edilen gelir, fon sahiplerine dağıtılır (Sariaslan; 1996:72).

Türkiye'de risk sermayesi yatırım ortaklıklarının kuruluşu ve faaliyetine ilişkin tebliğ Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanmıştır. Buna dayanarak Vakıflar Bankası bir Risk Sermayesi şirketi kurmuş ve halen hisse senetleri İMKB'da işlem görmektedir.

Risk sermayesi modelinin gelişmesi ve yaygınlık kazanması için bu modele uygun KOBİ'ler pazarının oluşturulması gerekir.

Ülkemizde ilk defa Risk Sermayesi benzeri bir şirket niteliğinde kurulan KOBİ A.Ş.'nin ortakları TOBB, TESK, KOSGEB, TÜRKİYE HALK BANKASI , HALK LEASİNG ve ülkemizin en önemli 16 sanayi ve ticaret merkezinde faaliyet gösteren Ticaret ve/veya Sanayi Odaları ortaklığında faaliyete geçirilmiştir.

KOBİ A.Ş. ortaklarının talebi doğrultusunda aldığı kararla sermayesini Mart / 1999 tarihi itibarıyla 317.8 Milyar Lira'dan 1 Trilyon liraya yükseltmiştir. Böylece şirket, KOBİ'lerin rekabet güçlerini artırarak geleceklere ışık tutmakta ve geleceğe daha güvenle bakmalarına olanak sağlamaktadır (<http://www.halkbank.com.tr/kobi/finans>).

Bu modelin en önemli yararı, dinamik ve büyüme potansiyeli yüksek olan KOBİ'lerin yeni ve yaratıcı fikirlere dayalı sabit sermaye yatırımlarının finansmanı ek risk

yüklemeden sağlamasıdır. Yeni ürünlere ve özellikle yeni teknolojilere dayalı olarak büyümek isteyen ancak yeterli öz sermayesi veya dış finansman desteği bulamayan ya da büyüme için mevcut durumu tehlikeye sokacak ek finansal yük taşımak istemeyen KOBİ'ler için bu model çok uygun bir finansman imkanı yaratmaktadır (Sariaslan; 1996:73).

Factoring : Factoring, genellikle kısa vadeli alacak haklarının “factor veya factoring şirketi” olarak adlandırılan kuruluşlara satılması suretiyle, işletmelere fon sağlama olanağı veren bir finansman yöntemidir (Ceylan; 2002: 2).

Türkiye’de factoring uygulaması, 1988 yılında İktisat Bankası factoring grubunun uygulamaları ile başlamıştır. Türkiye’deki uygulama, ihracatın finansmanı biçiminde gerçekleşmektedir. Bunun sonucunda, büyük işletmeleri finanse eden bir araç olarak uygulanmaktadır.

Türkiye’deki factoring uygulamasının bir takım sorunları bulunmaktadır. Türkiye’de factoring işlemlerinin Banka ve Sigorta Muamele Vergisine (BSMV) tabi olması ve ön ödemede bulunulması halinde mükerrer uygulanması factoring’in maliyetini yükseltmektedir. Ayrıca factoring işlemleri, genellikle çek ve senet gibi belgeler karşılığında yapılmaktadır. Bu da, çek ve senetlerin iskontosu işlemi sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca Türkiye’deki factoring şirketlerinin yanlış uygulamaları, bu şirketlerin ” **çek ve senet mafyası veya tefeciliğin yasal hali**” yaygın imajının oluşmasına yol açmıştır.

Bu sorunlar, factoring uygulamasından beklenen zaman ve eleman tasarrufu sağlama, alacakların ödenmeme riskinin ortadan kaldırılması ve ek finansman sağlama işlevlerinin yerine getirilmemesi sonucunu doğurmaktadır (Uzay ve Küçük; 2001:302).

Türkiye’deki factoring uygulaması, bu haliyle KOBİ’lerin yararlanabileceği bir finansman tekniği değildir. KOBİ’lerin yararlanabilmesi ve factoring uygulamasının işlevlerini yerine getirmesi için gerekli yasal alt yapının yeniden düzenlenmesi, denetimin artırılması ve KOBİ’lere yönelik uygulamalarda bir takım mali kolaylıkların gösterilmesi gibi önlemlerin alınması gerekir.

Finansal Kiralama (Leasing): Finansal kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında imzalanan ve üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın, mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir sözleşme olup, malın kullanımı belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıya bırakabilir (Ceylan; 2002: 90).

Finansal kiralama, sabit varlıkların kullanımına olanak veren bir araçtır. Finansal kiralamanın farklı uygulama biçimleri bulunmaktadır. Türkiye’deki uygulama şekli, daha çok orta vadeli kredi kullanımı sonucunu doğurmaktadır. KOBİ’lerin özkaynaklarının tamamını sabit yatırıma bağlamaları, işletme sermayesi bulamama sorunuyla karşılaşabilmelerine neden olmaktadır. KOBİ’ler, finansal kiralama finansman modeli ile sabit varlıklara bağladıkları öz kaynaklarını işletme sermayesi olarak kullanma imkanına kavuşabilmektedir.

Finansal kiralama, 1985 yılında çıkarılan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile Türkiye’de uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye’de finansal kiralama kanununun çıkarılması ile birlikte özellikle bankaların öncülüğünde bir çok finansal kiralama şirketi kurulmuş ve faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Finansal kiralamanın KOBİ’lerin finansmanında etkili biçimde kullanılması için hem finansal kiralama şirketleri hem de KOSGEB, etkili biçimde modelin tanıtılması, uygulamanın kolaylaştırılması ve yaygınlaştırılması konusunda daha fazla çaba

göstermelidirler. Ancak Türkiye’deki mali ve ekonomik kriz, finansal kiralama finansman modelinin yaygın kullanımını kısıtlamaktadır.

KOBİ Yatırım ve Finans Şirketleri : Yalnızca KOBİ’lerin işletme ve yatırım sermayesi finansman gereksinimlerini karşılamak amacıyla “kar-zarar-risk” temeline dayalı finansal kuruluşların oluşturulması, KOBİ’lerin istihdam, üretim ve katma değer bakımından işlevlerini etkin biçimde yerine getirerek, Türkiye ekonomisine dinamizm kazandırılması ve rekabetçi bir yapıya kavuşturulması büyük önem taşımaktadır.

ABD uygulamasında, küçük işletme idaresinden (Small Business Administration-SBA) alınan izinle kurulan ve yalnızca küçük işletmelere yatırım ve finansal destek sağlamak amacı ile lisanslı özel finans kuruluşları faaliyette bulunmaktadır (Sariaslan; 1996: 71). Türkiye’de faaliyet gösteren KOBİ’lerin finansal gereksinimlerini karşılamada önemli bir çözüm olabilecek KOBİ yatırım ve finans şirketlerinin, KOSGEB ve Hazine Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulacak bir birimin izin ve denetiminde, ticari bankalardan daha avantajlı bazı kolaylıkların tanınması (BSMV’den muaflık vb.) ile kurulması ve faaliyette bulunmaları önem taşımaktadır. Bu şirketlerin kurulması hem risk sermayesi uygulamasının gelişmesine hem de işletme sermayesinin sağlanmasına büyük olanaklar sağlayabilecektir. Başka bir ifade ile, bu şirketlerin hem KOBİ’lere ortak sıfatı ile yatırım yapmaları hem de KOBİ’lere kredi vererek yatırım ve işletme sermayesi sağlama olanağı tanınmalıdır. Ancak bunların gerçekleşmesi için bu şirketlere başta vergi olmak üzere bir takım konularda teşviklerin sağlanması gerekir.

3.1.5. KOBİ Menkul Kıymet Borsasının Kurulması : KOBİ’lerin sermaye piyasalarından fon sağlamaları, ancak bir borsanın varlığı ile mümkündür. Ancak halka açılmanın maliyetinin yüksekliği, organizasyon yapısı ve muhasebe sistemlerinin borsa açısından zorunlu kılınan şartları yerine getirememesi ve kayıt dışı kalma isteği gibi nedenlerle KOBİ’lerin halka açılarak fon sağlamaları zor görünmektedir (Erkan ve Topal; 2001: 87-88) . Ancak yukarıda değinildiği gibi, risk sermayesi uygulamalarının geliştirilmesi ile KOBİ’lerin halka açılmaları mümkündür.

Bununla birlikte, organize menkul kıymet borsalarının şartları KOBİ’ler için çok ağırdır ve bunları taşımaları mümkün değildir. Bu nedenle şartları KOBİ’lere uygun olan bir menkul kıymet borsasının veya borsalarının oluşturulması akılcı olacaktır. Bu doğrultuda, Türkiye’de bölgesel pazarlar ve yeni şirketler pazarı oluşturulmuştur. Bu pazarların kurulma amacı ve kapsamı şu şekilde belirlenmiştir ([http://: www.imkb.gov.tr/](http://www.imkb.gov.tr/)):

Bölgesel Pazarlar : Bölgesel Pazarlar, ülkenin çeşitli bölgelerinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli şirketlerin hisse senetlerinin likit, güvenli ve şeffaf bir ortamda işlem görmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Bölgesel Pazarlar aynı zamanda, İMKB Ulusal Pazar’ından geçici veya sürekli olarak çıkartılan şirketler ile Ulusal Pazar için geçerli kotasyon ve işlem görme koşullarını sağlayamayan şirketlere ait hisse senetlerini de kapsamaktadır. Bölgesel Pazarlar’da işlem görme koşullarını taşıyan şirketler bu pazara İMKB Yönetim Kurulu kararı ile alınırlar. Bölgesel Pazarlar’daki takas esasları Ulusal Pazar’da uygulanan genel takas esasları ile aynıdır.

Yeni Şirketler Pazarı : Yeni Şirketler Pazarı, yeni kurulmuş olmakla birlikte büyüme potansiyeli taşıyan şirketlerin hisse senetlerinin Borsa’da güven ve şeffaflık ortamında, organize bir piyasada işlem görmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Oluşturulan bu pazar aracılığı ile bir yandan yeni şirketlerin gelişimi teşvik edilirken, diğer taraftan görece olarak daha fazla risk alarak daha yüksek getiri elde etmek isteyen yatırımcılara da yeni yatırım alternatifleri sunulmaktadır. Yeni Şirketler Pazarı, ekonomideki atıl kaynakları,

büyüme potansiyeli olan bu tip genç ve dinamik şirketlerin yatırımları için gerekli sermaye ihtiyaçlarını karşılamaya yönlendirerek ülke ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunması hedeflenmektedir.

Yeni Şirketler Pazarı 3 Nisan 1995’de kurulmuş, ilk işlemler ise 6 Temmuz 1996 tarihinde başlamıştır. Yeni Şirketler Pazarı’ndaki takas esasları Ulusal Pazar’da uygulanan genel takas esasları ile aynıdır.

Bu uygulamalar önemli gelişmeler olmakla birlikte, tezgahüstü piyasaların kurulması için gerekli yapının oluşturulması daha yaygın uygulama alanı bulacaktır.

3.1.6. Destek ve Yardımlar

KOBİ’lere yönelik olarak etkinlik ve verimliliğin artırılması, kalite ve standardizasyonun geliştirilmesi, modern teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması, bilgiye ulaşmalarının sağlanması, katma değeri yüksek olan ürünlerin üretiminin sağlanması, mesleki eğitimin sağlanması ve girişimciliğin desteklenmesi vb. amaçlarla; KOBİ’lere destek ve yardımların sağlanması gerekir. Türkiye’de devlet ve KOSGEB başta olmak üzere bir takım destekler sağlanmaktadır. Devletin ve KOSGEB’in sağladığı destek ve yardımlar aşağıda verilmiştir ([http:// www. kosgeb.gov.tr/](http://www.kosgeb.gov.tr/) kosgeb destekleri ve devlet yardımları):

3.1.1. Devlet Destek ve Yardımları

Kalkınma Planları ve Yıllık Programlarda öngörülen hedefler ile Avrupa Birliği normları ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak tasarrufları yatırıma yönlendirmek suretiyle katma değeri yüksek, ileri ve uygun teknolojileri kullanarak bölgeler arası dengesizlikleri giderecek, istihdam yaratacak ve uluslararası rekabet gücü sağlayacak yatırımların desteklenmesi amacıyla hazırlanan 21.12.2000 tarihli ve 2000/1821 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları ve Yatırımları Teşvik Fonu Hakkında Kararın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmek amacıyla hazırlanana tebliğe göre; Kalkınmada öncelikli yörelerde ve normal yörelerde gerçekleştirilecek yatırımlar, gelişmiş yörelerde gerçekleştirilecek eğitim , sağlık, turizm, elektronik sanayi, çevre korumaya yönelik yatırımlar, öncelikli teknoloji alanında yapılacak yatırımlar, teknopark yatırımları ve teknoparklarda yapılacak yatırımlar, Ar-Ge yatırımları, enerji dahil altyapı yatırımları, tersane yatırımları (gemi inşa, yüzer havuzlar dahil bakım ve onarım tesisleri), gemi ve yat inşa yatırımları, maden istihracına yönelik yatırımlar, bilişim teknolojisi, yazılım geliştirme, uçak ve helikopter yatırımları ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenen Organize Sanayi Bölgelerinde (özel organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinden oluşan organize küçük sanayi bölgeleri dahil) gerçekleştirilecek yatırımlar;

- Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonu İstisnası,
- Yatırım İndirimi,
- Katma Değer Vergisi İstisnası,
- Vergi Resim ve Harç İstisnası,
- Fondan Kredi Tahsisi

destek unsurlarından yararlanabilmektedir.

a) Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonu İstisnası

Tebliğin 15.nci maddesine göre, Teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizat ithalatı, yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonundan istisnadır.

b) Yatırım İndirimi

Tebliğın 20.nci maddesine göre, Uluslararası rekabet gücü kazandıracak, yüksek teknoloji gerektiren, katma değeri yüksek, vergi gelirleri ve istihdam artırıcı özelliklerden en az ikisini içeren 250 Milyon ABD Doları karşılığı Türk Lirasını aşan sınai yatırımlar %200, Ar – Ge yatırımları, çevre korumaya yönelik yatırımları, teknopark ve teknoparklarda yapılacak yatırımlar, Bilim Teknoloji Yüksek kurulu veya Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu tarafından belirlenen öncelikli teknoloji alanında yapılacak yatırımlar, elektronik sanayi, gemi ve yat inşa, tersane, uçak ve helikopter, eğitim, sağlık, turizm yatırımlar, Maden istihracına yönelik yatırımlar, bilişim teknolojisi, yazılım geliştirme yatırımları, Genel amaçlı rehabilitasyon merkezleri ve huzurevleri yatırımları, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca belirlenen küçük sanayi siteleri ile küçük sanayi sitelerinden oluşan organize küçük sanayi bölgelerinde yapılacak yatırımlar, İleri teknoloji gerektiren, katma değeri yüksek, vergi gelirleri ve istihdam artırıcı özelliklerden en az birini içeren ve sabit yatırım tutarı 50 Milyon ABD Doları tutarı karşılığı Türk lirasının üzerindeki yatırımlar, Organize sanayi bölgelerinde yapılacak yatırımları % 100 yatırım indirimine tabidir.

Ayrıca 3213 sayılı Maden Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla maden istihracıyla beraber entegrasyon yatırımları için de yöre farkı gözetmeksizin %100 yatırım indirimi uygulanır. Yatırım indiriminde, Maliye Bakanlığınca her yıl belirlenen yatırım indirimine konu asgari sabit yatırım tutarları esas alınır.

c) Vergi, Resim ve Harç İstisnası

Tebliğın 21.nci maddesine göre 03.12.1988 tarihli ve 3505 sayılı Kanunun geçici 2'nci maddesine göre yatırımcının, yatırımın tamamlanmasını müteakip 2 yıl içinde 10.000 ABD Doları tutarında ihracat yapacağına dair taahhütte bulunması kaydıyla; Şirket kuruluşu,

- Yatırım termin süresi içinde kalınmak kaydıyla teşvik belgesinde öngörülen özkaynak tutarını geçmemek üzere sermaye artırımını,
- Teşvik belgesinde öngörülen yabancı kaynak tutarını geçmemek üzere bir yıl ve daha uzun vadeli olarak yurt içinden veya dışından sağlanacak yatırım kredilerinin alınması ve geri ödenmesi,
- Teşvik belgesi yatırıma ilişkin gayrimenkullerin ve irtifak haklarının aynı sermaye olarak konulması halinde bunların şirket adına tapuya tescili

işlemleri ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek kağıtlar 01.07.1964 tarihli ve 488 sayılı Kanuna göre Damga Vergisinden ve 02.07.1964 tarihli ve 492 sayılı Kanuna göre harçlardan istisna edilir.

d) Katma Değer Vergisi İstisnası

Tebliğın 23.nci maddesine göre, 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 13'ncü maddesinin değişik (d) bendi gereğince, teşvik belgesini haiz yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri Katma Değer Vergisinden istisnadır. Aynı hüküm teşvik belgesinin veya teşvik belgesi kapsamı makine ve teçhizatın devir işlemlerinde de uygulanır.

e) Fondan Kredi Tahsisi

Tebliğin 24.nci maddesine göre, araştırma – geliştirme yatırımları, teknopark yatırımları, teknoparklarda yapılacak yatırımlar, çevre korumaya yönelik yatırımlar, Bilim ve Teknoloji Yüksek kurulu veya TÜBİTAK tarafından belirlenen öncelikli teknoloji alanındaki yatırımlar, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar, Organize Sanayi Bölgelerine taşınacak yatırımlar için sözkonusu tebliğde belirtilen esaslar çerçevesinde kredi tahsisi yapılabilir.

Kredi tahsis edilebilmesi için; Ar – Ge yatırımları, çevre korumaya yönelik yatırımlar,teknopark yatırımları, teknoparklarda yapılacak yatırımlar, öncelikli teknoloji alanındaki yatırımlar, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar ile organize sanayi bölgesine taşınacak yatırımların kredilendirilmesinin doğrudan Müsteşarlıkça yapılması gerekmektedir.

Ancak Müsteşarlıkça;

Teknopark yatırımlarında KOSGEB'in, teknoparklarda yapılacak yatırımlarda ilgili teknopark yönetiminin, öncelikli teknoloji alanındaki yatırımlarda bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu veya TÜBİTAK'ın, Ar-Ge yatırımlarında TÜBİTAK'ın, çevre korumaya yönelik yatırımlarda Çevre Bakanlığı'nın uygun görüşü alınarak değerlendirme yapılır. Ayrıca, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar için, Müsteşarlıkça Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğü veya Türkiye Halk Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğünden ekonomik, mali ve teknik yönden projenin değerlendirilmesine ilişkin görüş alınır.

Kredinin Kapsamı; Ar – Ge yatırımlarında; münhasıran araştırma ve geliştirme faaliyeti için kullanılan makine ve teçhizat ile yazılım giderleri, teknopark yatırımlarında; teknopark hizmetlerinin görülebilmesi için gerekli makine ve teçhizat ile bina-inşaat giderleri, teknoparklarda yapılacak yatırımlarda gerekli makine ve teçhizat ile yazılım giderleri, çevre yatırımlarında; münhasıran çevre yatırımı için gerekli bina inşaat ve makine ve teçhizat giderleri, öncelikli teknoloji alanlarındaki yatırımlarda, makine ve teçhizat giderleri, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlarda faizsiz sabit yatırım tutarının %30'u; Organize sanayi bölgelerine taşınacak yatırımlarda söküm, nakliye ve montaj giderleri fon kaynaklarından kredilendirilebilir. Bu kapsamda kredilendirilecek makine ve teçhizatın yeni olması gerekmektedir.

Fon Kaynaklı Kredi Miktarı; Bu madde kapsamında yer alan yatırımların, bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar hariç, yukarıda belirtilen harcamalarının en fazla %50'sine kadar olan kısmı Fon'un imkanları çerçevesinde kredilendirilebilir. Ancak, her bir proje için Fon kaynaklarından tahsis edilebilecek kredi miktarı 250 Milyar Türk Lirası'nı geçemez.

Bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlarda kullanılabilen azami kredi miktarı 4,5 Trilyon Türk Lirasını geçmemek üzere, faizsiz sabit yatırım tutarının %30'udur. Bu Tebliğin istinat ettiği Kararın yürürlük süresi içerisinde talep edilmesi halinde bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar kapsamında daha önce düzenlenmiş teşvik belgeleri için de yukarıda belirtilen hükümler uygulanır. Bu durumda yatırım tutarının tesbitinde teşvik belgesinin düzenlendiği tarihteki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının uyguladığı döviz satış kuru esas alınır.

Fon Kaynaklı Kredinin Faiz Oranları ve Ödeme Şekli; fon kaynaklarından kullanılacak kredilerden; Ar – Ge yatırımları, teknopark yatırımları,teknoparklarda yapılacak yatırımlar, çevre korumaya yönelik yatırımlar, öncelikli teknoloji alanlarındaki yatırımlar ile organize sanayi bölgelerine taşınacak yatırımlar için tahsis edilecek krediler, 1 yıl ödemesiz toplam 5 yıl vadeli olup ödemesiz dönemin bitiminden başlamak üzere altışar aylık eşit taksitler halinde,

Bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlar kapsamında tahsis edilecek krediler, 3 yıl ödemesiz toplam 6 yıl vadeli olup, ödemesiz dönemin bitiminden başlamak üzere altışar aylık eşit taksitler halinde geri alınır. Bu madde kapsamında kullanılan kredilerin faiz oranı % 15'dir.

Fon kaynaklı krediyi uygulayacak bankalar ve bu bankaların sorumluluğu; Bu krediler; bölgesel gelişmeye yönelik yatırımlarda, anonim şirket statüsündeki firmalar için Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. diğer firmalar için Türkiye Halk Bankası A.O, diğer yatırımlar için ise Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Sınai Yatırım Bankası aracılığı ile kullanılır.

KOBİ ' lere 1997 - 2001 dönemini kapsayan 5 yıllık dönemde verilen 5863 teşvik belgesi karşılığında toplam 126.3 Trilyon TL tutarında kredi kullanılarak 42.500 kişiye istihdam olanağı yaratılmıştır. Bu dönemde yapılan yatırımların % 55 ' i Tevsii , % 13 ' ü yeni yatırım olarak gerçekleşirken , toplam yatırımların %16'sı Gıda, % 14'ü Tekstil ve % 13'ü Orman ürünleri sektörlerinde

Diğer Destek ve Yardımları

KOBİ'lere destek ve yardım sağlayan kuruluşların başında KOSGEB gelmektedir. KOSGEB; küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin teknolojik yeniliklere süratle uyumlarını sağlamak, rekabet güçlerini yükseltmek ve ekonomiye katkılarını ve etkinliklerini artırmak amacıyla 3624 sayılı Kanunıyla 20 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur.

KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir Kamu Kuruluşu olup, tüzel kişiliğe haiz ve bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabidir.

KOSGEB, kuruluş amacı doğrultusunda KOBİ'lere yaptığı hizmetler, destek ve yardımlar şunlardır (<http://www.kosgeb.gov.tr>):

Bilgilendirme ve İşletmelerarası İşbirliği Hizmetleri

Girişimciliği Geliştirme Enstitüsü: "Girişimci Geliştirme Projesi" altında somutlaştırılan programın hedefleri, girişimcilik eğitim paketinin geliştirilmesi ve eğitim verecek uzmanların yönlendirilmesi ile geliştirilen programın uygulanması olarak saptanmış olup, programın modülleri şunlardır:

- Motivasyon ve İş Fikri Eğitimi
- İşletme Becerileri Eğitimi
- İş Planı Hazırlama ve Sunuşu
- Danışmanlık ve Finans Desteği.
-

Laboratuvar Hizmetleri; Türkiye genelinde bulunan Küçük İşletmeler Geliştirme Merkezlerinde bulunan ve ulusal/uluslararası standartları esas alan düzenleme ve işleyişe getirilen Laboratuvarlar aracılığı ile sanayicilere hizmet verilmektedir. Bu Laboratuvarların bir çoğu TSE Yeterlilik Belgesine sahip olup, bir kısmı TS-ISO 9001 Kalite Sistem Belgesine sahiptir.

Danışmanlık Hizmetleri ; işletmelerin hammadde seçiminde ürün pazarlamasına kadar her safhada karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik olarak; ürün kalitesinin geliştirilmesi, maliyetin düşürülmesi, ISO 9000 Kalite Güvence Sistemi kurulması, CE işareti ve Yönetim Danışmanlığı gibi konularda danışmanlık hizmetleri verilmektedir. KOSGEB bu hizmetler için ülkemizde mevcut mühendis, ekonomist, işletmecisi, maliyeci vb. dallardaki uzmanları bir uzman envanteri oluş turarak KOS işletmelerinin istifadesine sunmaktadır.

Kalite Geliştirme Hizmetleri; Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin uluslararası kalite ve standartlarda mal üretmelerini temin üzere kalite bilincini geliştirme, kalite güvenilirliği kavramına uygun etkinlik kazandırma ve buna yönelik malzeme, tasarım, üretim metodları, bakım-onarım ve pazarlama faaliyetlerinde gereken desteği sağlama, kalite ve teknoloji düzeyini yükselterek verimliliği artırma yönünde hizmetler verilmektedir.

Modernizasyon-Teknoloji Geliştirme; geleneksel üretimin modernizasyonu ve yöresel kalkınmaya destek amaçlı bölgesel / yöresel modernizasyon faaliyetleri, Gümrük Birliği ile birlikte KOS'ların rekabet güçlerinin geliştirilmesi yönünde önemli bir destek sağlamaktadır. Bunun yanı sıra mevcut teknolojilerin geliştirilmesi, Ar-Ge ve üretimde kaliteyi arttırmaya yönelik destek hizmetleri verilmektedir. Söz konusu faaliyetler kapsamında işletmelerin tezgah, teçhizat yenileme işlemlerinde Finansal kiralama (leasing) yöntemi uygulanmaktadır.

Eğitim; Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin değişen koşullarda belirlenen eğitim ihtiyaçlarına yönelik sınıf içi, laboratuvar veya işbaşında olmak üzere teknik, yönetim, mali ve mevzuat konularında bir hafta süreli eğitim programları, tanıtım ve bilgilendirme amacıyla kısa süreli konferans/paneller düzenlenmektedir. Eğitimde kullanılmak üzere yayınlar ve görsel işitsel materyaller hazırlanmakta ve geliştirilmektedir.

Uluslararası Gözetim Hizmetleri; Akredite olmuş KOSGEB Geliştirme Merkezlerimiz aracılığıyla dış ticarete gözetime konu malların kalitesinin, miktarının, döviz kuru ve mali koşullar da dahil olmak üzere fiyatının ve/veya gümrük sınıflandırmasının doğruluğunun saptanması ile ilgili gözetim hizmetleri verilmektedir.

Sanayi Alanları Projelendirme Hizmetleri; bu amaç çerçevesinde; **Bölgesel Kalkınma Enstitüsü** tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin yer aldığı sanayi sitelerinin ve bölgelerinin nazım ve uygulama imar planları bu planlarda yer alan binalara ait mimari, statik, betonarme, tesisat projeleri ile yine bu alanlar için altyapı (yol, içme suyu, kanalizasyon ve yağmursuyu drenaj) projeleri yapılmakta ve tüm projelere ait ihale çalışmalarına esas olmak üzere metrajlar ve keşif dosyaları hazırlanmaktadır.

Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Enstitüsü; Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin yurtdışı pazarlardan daha fazla pay almaları için uluslararası fuarlarda ürünlerinin sergelenmesine destek verilmekte, ihracat bağlantıları yapmalarına yardımcı olunmaktadır.

Gümrük Birliği ile İlgili Hizmetler; GB'ne girildiğinde yabancı rakipleri ile hem iç hem de dış pazarlarda çetin bir rekabete girecek olan KOS İşletmelerinin rekabet güçlerini geliştirmek amacıyla çeşitli programlar uygulanmaktadır. Bölgesel eğitim programları ve danışmanlık hizmetleri vermenin yanı sıra Avrupa Birliği mevzuatının KOS'ları ilgilendiren yönleri hakkında da bilgi sağlanmaktadır.

Bölgesel Kalkınma Enstitüsü; bölgesel kalkınma hizmetleri kapsamında, kalkınmada öncelikli yörelerde potansiyel girişimcilere yatırım yönlendirme, ön proje ve fizibilite hazırlama, duran ve yarım kalmış yatırımlara çözüm üretme gibi konularda danışmanlık hizmeti verilmektedir.

Sektörel Kalkınma hizmetleri kapsamında, belirgin dar boğazlar içerisindeki sektörler ele alınarak, teknik ve teknolojik bilgilendirme ve meslek içi eğitim seminerleri ile sektör çalışanlarının yeni teknolojik gelişmelere uyumlarının sağlanmasına çalışılmaktadır.

Ayrıca yeni istihdam alanlarının oluşmasına katkı sağlayarak Türkiye'de ciddi boyutlara ulaşan işsizlik sorununa çözüm önerileri geliştirmek ve uygulamak, KÖY'lerde yaşayanların gelir seviyelerini yükselterek kalkınmalarını sağlamak, göçü önlemek ve

diğer yörelerle gelişmişlik farkını asgari düzeye indirmek için proje çalışmaları yaparak küçük ve orta ölçekli işletmelerin istihdam sağlama potansiyelini harekete geçirmek ve eğitim, danışmanlık vb. hizmetler vererek yeni girişimcilerin iş kurmalarını teşvik etmektedir.

Bu hizmetlerin verilmesi amacıyla Kurulu Hizmet Birimleri (Küçük İşletmeler Geliştirme Merkezleri (KÜGEM) ve Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER)) ile Enstitüler (Bölgesel Kalkınma Enstitüsü, Girişimciliği Geliştirme Enstitüsü ve Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Enstitüsü) oluşturulmuştur.

Destek ve yardımların amacına ulaşması için; verilecek destek ve yardımlar rekabetçi piyasa ekonomisi mantığı ile uyumlu olmalı, destek ve yardımların dağılımında ve kullandırılmasında devlet müdahalesi asgari düzeyde tutulmalı, yardımlar belirgin amaçlara yönelik olmalı ve sonuçları ölçülebilir olmalı ve sistematik bir bütünlük göstermelidir (Sarıaşlan; 1996: 55-57) .

SONUÇ

Büyük firmalara göre daha dinamik bir yapıya ve esnek karar alma mekanizmasına sahip olan KOBİ'ler, bu özellikleriyle istihdam yaratma potansiyelini en iyi değerlendirebilecek işletmelerdir. KOBİ'lerinin rekabet güçlerinin geliştirilmesi ve ülke ekonomisine çok daha fazla katkı sağlayacak girişimleri değerlendirme olanağının sağlanması büyük önem kazanmaktadır.

Yapılan akademik çalışmalarda, KOBİ'lerin en önemli sorununun finansman olduğu ortaya çıkmaktadır. Finansman sorunu, hem yatırım hem de işletme sermayesi yönünde ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, pazarlama faaliyetleri, nitelikli personel istihdamı ve teknoloji geliştirme gibi bir çok konuda ortaya çıkan sorunların da kaynağında finansman sorunu yatmaktadır. AB adaylık sürecinde, KOBİ'lerin rekabete hazırlanmaları ve bu bağlamda ekonomik ve sosyal yaşamdaki işlevlerini yerine getirmeleri için uygun finansman kaynaklarının sağlanması veya finansman kaynaklarının sağlanabilme ortamının yaratılması gereklidir.

KOBİ'lerin farklı finansman ihtiyaçlarını karşılayabilme ortamının yaratılması, çeşitli finansman araçlarının geliştirilmesi ve uygulama alanı bulması ile mümkündür. Bu da, ekonomideki karar vericilerin bilinçli ve planlı düzenleme ve uygulamaları ile mümkündür. Bu da , birbiriyle uyumlu, birbirini tamamlayan ve KOBİ'lerin farklı finansman gereksinimlerini karşılama amacı taşıyan bir modelin uygulanmasını gerektirir. Bu model aşağıdaki şartların sağlanması ile mümkündür.

- KOBİ'lerin belirli ve çoklu ölçütlere dayalı bir ortak tanımın yapılması ve ülke genelinde KOBİ'lere yönelik uygulamalarda bu ortak tanım ve kapsamın esas alınması sağlanmalıdır.
- KOBİ'lere yönelik ayrılan fonların amacı doğrultusunda kullanılmalıdır.
- Bankalardan sağlanacak finansmanı kısıtlayıcı güvencelerin sağlanmasına yönelik bir ortam ve buna bağlı bir kurumsal oluşum oluşturulmalıdır.
- KOBİ'lerin farklı finansman ihtiyaçlarının çözümü amacıyla dünyanın değişik ülkelerinde KOBİ'lerin finansmanına yönelik uygulanan finansman araçlarının Türkiye'de uygulanması için gerekli yapının oluşturulması, bunların tanıtılması ve uygulanmasının teşvik edilmesi gerekir.

- KOBİ'lerin sermaye piyasasından fon sağlamaları amacıyla KOBİ'ler menkul kıymet borsası kurulmalıdır.
- KOBİ'lere Türkiye'nin öncelikleri göz önüne alınarak rekabetçi yapıyı destekleyecek ve ürün veya sektör temelinde destek ve yardımlar sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bilgihan, M. Ali, “**KOBİ'lerin Finansmanı**”, Gümrük Birliği Sürecinde KOBİ'ler Semineri, Türkiye- AB Derneği İstanbul Şubesi Yayın No: 6, İstanbul, 2000.
- Ceylan, Ali, **Finansal Teknikler**, Etkin Kitapevi yayınları, Bursa, 2002.
- ÇETİN, Canan, **Yeniden Yapılanma, Girişimcilik, KOBİ'ler ve Bunların Özendirilmesi**, İstanbul: Der Yayınları, 1996.
- Küçükçolak, R. Ali, **Kobilerin Finansman Sorununun Sermaye Piyasası Yoluyla Çözümü**, İMKB, İstanbul, 1997.
- MERİH, Kutlu, <http://www.eylem.com/senf/menforkob.htm>, 2001.
- Reppel, Katia, Vigier, Pierre, **Plans to Update SME Definition**, Enterprise Europe No:8, July-September 2002.
- Sarıaslan ,Halil , **Türkiye Ekonomisinde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler**, Ankara: TOBB yayın No: 309, 1996.
- Tuncel, Kürşat, **Risk Sermayesi Finansman Modeli**, , Ankara : SPK Yayın No: 37, 1996.
- Uzay, Şaban, Küçük, Ergün, **Leasing, Factoring ve Barter Finansman Tekniklerinden KOBİ'lerin Yararlanma Düzeylerinin Araştırılması**, , I.Orta Anadolu Kongresi, Erciye Üniversitesi, Nevşehir İİBF, Nevşehir, 2001.
- Yelkikalan, Nazan, Kalmış, Halis, **Kobi'lerde Verimlilik Yönelimli Yeniden Yapılandırma Stratejileri**, I.Orta Anadolu Kongresi, Erciye Üniversitesi, Nevşehir İİBF, Nevşehir, 2001.
- Zaimoğlu, Tülay, **Risk Sermayesi ve Türkiye'de Uygulama Olanakları**, , Ankara: SPK Yayın No: 19, 2001.
- Bakış Dergisi, “**Türkiye'de KOBİ Gerçeği**”, Sayı:5-6, Eylül-Ekim 1996.
- Ekonomik Vizyon Dergisi, “**KOBİ'lere Yönelik Finansal Destekler ve Yardımlar**”; İZTO Yayınları, Yıl:73, Sayı.47, 2001.

<http://www.halkbank.com.tr/kobi/finans>

<http://www.turknets.com/2k/dergi/buyukizgih/kobilerin...htm>

<http://www.kosgeb.gov.tr/kos.htm>

<http://www.imkb.gov.tr/>